

LOST IN TIME

Patrick Bernatchez

OF TIME FROZEN AND UNFROZEN

Death needs time for what it kills to grow in...¹

WILLIAM S. BURROUGHS

AN ERRANT JOURNEY

A horse and black rider advance and turn circles in a blizzard. Slowly moving into visibility, the couple seems to belong to an indeterminable period. Is this an errant rider of the apocalypse, a lost 20th century explorer, a future wanderer on a barren planet? No way to know, for these figures are fundamentally anachronistic, born of a time out of joint. The relentless snowfall blurs white on white forming a landscape without horizon. Shrouded in this boundless expanse the horseman has lost his bearings and has everywhere and nowhere to go. The horse's and rider's head armour offer no protection against the raging elements. Their only struggle is now for survival. Riding zigzags without direction they are pitted both against an unforgiving vastness and a devouring time. The time it will take to escape this open labyrinth of measureless space or the time they are granted before succumbing to the deadly cold. Guided by instinct the horse seeks survival in the moment, while reason still drives the horseman onward despite the dire circumstances. A glimmer of hope born of the capacity to foresee something beyond the immediate. With the imminent collapse of the horse and the rider's continuing wanderings, the forceful alliance of man and beast is severed as they are abandoned to their separate fates. Each caught and frozen in a fraction of time. Fractions to mark one's time, to battle on and live or to surrender to death's devouring teeth. A vast expanse of white in which only minute variations and repetitions provide a foothold to move through this glacial spatiotemporal territory.

TIME'S SLIPPERY SURFACE

Isolated, an unusual chronometer: a black wristwatch consisting of a blank face and a single hand that will take a 1,000 years to complete one revolution. The incessant ticking of the watch leads one to assume that the time-piece is moving as it measures the indicated time frame with precision. A vertiginous temporal expanse in which the movement of the hand will have advanced approximately 4mm over an average human lifespan. One is here placed before abstract time, considered not as a material property but as the unconditioned condition underlying the emergence of any phenomena. Faceless, like the watch, time only becomes visible through the effects it

imprints on its spatial masks, i.e. stasis/movement, growth/decay, order/chaos. Stripped of any perceptible movement, of any phenomenal effect, the watch presents time in an abstract and ungraspable manner: an icy black surface that stretches for millennia and which offers no grip for lived experience. The black watch induces a state that is echoed by Wittgenstein's observation that: 'We have got onto slippery ice where there is no friction and so in a certain sense the conditions are ideal, but also, just because of that, we are unable to walk. We want to walk so we need friction. Back to the rough ground!' ² In this case the slippery ice is the smooth, frictionless unfolding of an unconditioned time which does not provide traction for a conditioned event to emerge. It is within the span of this icy timeframe that various fractions provide enough friction for an event to take hold. The event arises out of time as an irreversible becoming that marks the difference between the past and future and provides a rough ground for a story to step into action. Though the event's primal condition is time, along the way it is conditioned by other factors among which temperature is a principle player.

A QUESTION OF DEGREES

As the dark horsemen can testify, cold slows time down, brings things to a freeze, stops life dead in its tracks. The horse and rider are an island of heat in an ocean of foreboding cold. Their measure of survival is to conserve their body heat within the frozen environment. Like all physical systems they are subject to changes over time that are governed by thermodynamic processes and their variables (such as temperature, energy and entropy). In biochemical terms for life to emerge – as a very particular event – and to subsist it needs to maintain a very delicate balance between heat and cold over time. Motion in time generates heat, the cold dissipates it and ultimately signals the coming to an end of mortal time. Yet cold does not only obliterate and destroys, it also preserves from decomposition. Under particular conditions – such as the 77 Kelvin of cryogenics – life can hypothetically be kept in a dormant state. A sudden gallop back into the heat of time is thus not to be excluded under the right thawing conditions. Though this remains to be seen, for in the series of events unfolding around the mysterious horsemen's journey there are for now only object fragments and time fractions indicating potential outcomes. Specifically, there are objects, images and sound works from which one may infer the colour of what is to come in due time.

SPIRALING FORWARD

In its course time gives birth to events that are irreversible, in which it is impossible to return to an initial state, to make a circular return to an ideal beginning. The arrow of time moves eternally forward as the dissipation of heat and energy effects its entropic work. Nevertheless, cycles return in a spiraling motion, always repeating yet always different. In an echo to the images of 77k, a live remix of Bach's Goldberg Variations in which seven records slip into a friction groove and skip on a different note of the introductory aria. An eighth record plays an insistent drone that underscores time as a persistent condition of emergence. The resulting music resonates with the horsemen's relentless circling in the polar wasteland. A variation on the variations in which Bach's music is subjected to a never-before-heard recombination and transformation. A sculptural object further accentuates the multifaceted temporality of this open ended accumulation of narrative threads. The horse's black protective helmet on display anchors the filmic images in a palpable materiality and triggers conjectures as to the animal's origins and destiny. Is this a unearthed relic of a past event, or the indicator of something that has yet to occur. While a suitcase bearing a set of variously coloured neon lights adds an enigmatic twist. What is the purpose of this object within the series? Living colours to contrast the deadly arctic white? A signal from a time past that can not be reactivated? A hopeful beacon for a time to come? Here as elsewhere in Patrick Bernatchez's extensive *Lost in Time* work in progress every element is open to multiple readings and needs to be considered as part of constantly evolving whole in which no single work can stand apart from the others. For the artist works according to a resolutely allegorical method in which various fragments are continuously reconfigured and juxtaposed over time without ever coalescing into an overarching and final work. In this project, as well as in his previous project cycle *Chrysalides*, both the process and the work are guided by a temporal unfolding in which meaning shifts constantly as the fragments are iterated and complexified. In working against the backdrop of the constant and harrowing rhythm of the millennial timepiece, his art does not seek to salvage things from a temporal flux, but rather to accompany that which grows ripe in time, both for life and death. In the interstice between time fractions and temperature degrees the artist thus continues to weave a fractal web in which only time will tell what patterns the threads will take.

BERNARD SCHÜTZE, AUGUST 2012

OVER BEVROREN EN ONBEVROREN TIJD

De dood heeft tijd nodig om te groeien in wat het doodt...¹

WILLIAM S. BURROUGHS

EEN DOLENDE TOCHT

Een paard en zwarte berijder trekken op en draaien cirkels in een zware sneeuwstorm. Langzaam verdwijnen ze uit het zicht; ze lijken afkomstig uit een onbestemde tijd. Is dit een dolende ridder van de apocalyps, een verdwaalde 20^e-eeuwse ontdekkingsreiziger, een zwerver op een toekomstige kale planeet? Dat blijft onnavolgbaar, want deze figuren zijn fundamenteel anachronistisch: geboren in een gewrichtsloze tijd. De niet-aflatende sneeuwval vervaagt wit met wit en construeert een landschap zonder horizon. De ruiter is ondergedompeld in een grenzeloze uitgestrektheid; hij heeft geen richting meer en kan overal en nergens heen. Het hoofdpantser van paard en berijder lijkt geen bescherming te bieden tegen het razen van de elementen. Ze strijden nog slechts om te overleven. Terwijl ze zigzaggend en richtingloos voortbewegen, moeten zij hun krachten meten met zowel een onmetelijke vlakte als een verslindende tijd: de tijd die het kost om aan dit open labyrint van onmetelijke ruimte te ontsnappen of de tijd die hen nog rest voor ze bezwijken aan de dodelijke kou. Het paard laat zich leiden door zijn instinct en probeert te overleven in het hier en nu, terwijl de paardrijder nog steeds door rede gedreven wordt, ondanks de onheilspellende omstandigheden. Een glimp van hoop gebaseerd op het vermogen om iets te voorzien voorbij wat nabij is. Door de naderende instorting van het paard en de voortdurende dwaling van de ruiter wordt deze sterke verbondenheid tussen mens en dier verbroken, omdat ze zijn overgelaten aan hun gescheiden lot. Beide gevangen en bevroren in een fractie van de tijd. Fracties om de eigen tijd te markeren, om door te vechten en te leven, of te capituleren voor de alles verslindende tanden van de dood. Een wijd wit firmament, waarin slechts minimale variaties en herhalingen een steunpunt bieden om door dit tijdelijke ijslandschap te bewegen.

HET GLIBBERIGE TIJDSOPPERVLAK

Geïsoleerd, een ongebruikelijke chronometer: een zwart polshorloge met een blanco wijzerplaat en slechts 1 wijzer die er 1000 jaar over doet om 1 maal rond te gaan. Het gestage tikken van het horloge doet de kijker vermoeden dat het uurwerk beweegt terwijl het aangegeven tijdsbestek met precisie

wordt gemeten. Een duizelingwekkende tijdsspanne waarin de wijzer gedurende de gemiddelde levensduur van een mens slechts ongeveer 4 mm vooruitgaat. Men wordt hier geconfronteerd met abstracte tijd, die niet als een materiële eigenschap wordt beschouwd, maar als een onvoorwaardelijke voorwaarde die ten grondslag ligt aan het ontstaan van elk fenomeen. De tijd is blanco, net als het horloge, en wordt alleen zichtbaar door de sporen die het achterlaat op zijn ruimtelijke maskers: i.e. stilstand/beweging, groei/verval, orde/chaos. Ontdaan van enige waarneembare beweging, toont het horloge tijd op een abstracte en ongrijpbare manier: als een ijsig zwart oppervlak dat zich millennialang uitstrekt en geen houvast biedt voor een beleefde ervaring. Het zwarte horloge brengt een toestand teweeg die wordt weerspiegelt in een waarneming van Wittgenstein: 'We zijn op glibberig ijs beland waar alle frictie ontbreekt en dus zijn de omstandigheden in zekere zin ideaal, maar we zijn ook, juist daardoor, niet meer in staat om te lopen. We willen lopen, dus we hebben frictie nodig. Terug naar de ruwe grond!'² In dit geval bestaat het glibberige ijs uit de gladde, frictieloze ontvouwing van een onvoorwaardelijke tijd die niet de trekkracht biedt voor het ontstaan van een voorwaardelijke gebeurtenis. Juist binnen de spanne van dit ijzige tijdsbestek kunnen verschillende fracties genoeg frictie bieden om een gebeurtenis houvast te geven. De gebeurtenis ontstaat uit de tijd als een onomkeerbare wording, die het verschil markeert tussen het verleden en de toekomst en een ruwe ondergrond biedt om een verhaal in gang te zetten. Hoewel tijd de eerste voorwaarde is voor de gebeurtenis, wordt deze gaandeweg door andere factoren bepaald, waarbij temperatuur een hoofdrolspeler is.

EEN KWESTIE VAN GRADEN

Zoals de donkere paardrijder kan bevestigen, wordt tijd door kou vertraagd; brengt kou dingen tot stilstand en laat het leven plotseling eindigen. Het paard en zijn ruiter zijn een eiland van warmte in een oceaan van aangekondigde kou. Hun manier van overleven is het behouden van hun lichaamswarmte in een bevroren omgeving. Net als alle fysieke systemen zijn ze onderhevig aan veranderingen in de loop der tijd die worden bepaald door thermodynamische processen en hun variabelen (zoals temperatuur, energie en entropie). Om de biochemische voorwaarden voor het ontstaan van leven – als een zeer bijzondere gebeurtenis – en het behouden daarvan te scheppen, moet in de loop der tijd een zeer delicate balans tussen warmte

en kou in stand worden gehouden. Beweging in tijd werkt hitte op, kou verkrist het en kondigt uiteindelijk het einde van de sterfelijke tijd aan. Maar kou wist en vernietigt niet alleen, het beschermt ook tegen ontbinding. Onder bepaalde omstandigheden – zoals de 77 Kelvin van de cryogene wetenschap – kan leven hypothetisch in een slapende stand worden gehouden. Een plotselinge galop, terug in de hitte van de tijd, kan dus onder de juiste ontdooiingsomstandigheden niet worden uitgesloten. Dit moet echter nog blijken, want in de reeks gebeurtenissen die zich rond de reis van de mysterieuze paardrijder ontvouwen, zijn er voorlopig alleen maar objectfragmenten en fracties van tijd die de mogelijke resultaten aangeven. In het bijzonder zijn er objecten, beelden en geluidswerken waaruit men de sfeer kan afleiden van wat er te zijner tijd komen gaat.

VOORWAARTS IN EEN SPIRAAL

In zijn loop schenkt tijd het leven aan gebeurtenissen die onomkeerbaar zijn, waarin het onmogelijk is om tot de oorspronkelijke staat terug te keren, om een circulaire terugkeer tot een ideaal begin te maken. De pijl van de tijd beweegt eeuwig voorwaarts terwijl de verspilling van warmte en energie zijn entropische werk beïnvloedt. Niettemin blijven cirkels terugkomen als een bewegende spiraal, altijd in herhaling en toch altijd anders. Als een echo van de beelden van 77k, is er een live remix van de Goldbergvariaties van Bach, waarbij zeven platen in een frictiegroef blijven hangen en over verschillende noten van de openingsmelodie huppelen. Een achtste plaat speelt een aanhoudende toon die de tijd onderstreept als een blijvende voorwaarde voor het ontstaan. Het resultaat is muziek die resoneert met het niet-aflatende ronddraaien van de paardrijder in de ijswoestenij. Een variatie op de variaties waarbij de muziek van Bach onderhevig is aan een nooit eerder gehoorde nieuwe combinatie en transformatie. Een plastisch object voegt nog een extra accent toe aan de rijkgeschakeerde tijdelijkheid van deze open accumulatie van verhalende draden. De tentoongestelde zwarte beschermende helm van het paard verankert de filmische beelden in een tastbaar element, en roept speculaties op over de herkomst en het lot van het paard. Is dit een opgegraven overblijfsel van een vroegere gebeurtenis, of een aanwijzing van iets dat nog moet plaatsvinden? Terwijl een koffer met een verzameling verschillend gekleurde neonlampen juist een raadselachtige wending toevoegt. Wat is het doel van dit object in de reeks? Levendige kleuren als contrast met het dodelijke ijskoude wit?

Een signaal uit een vervlogen tijd die niet opnieuw tot leven kan komen? Een hoopvol baken voor een tijd die nog moet komen? Hier, net als elders in *Lost in Time* – het uitgebreide ‘werk in uitvoering’ van Patrick Bernatchez – staat elk element open voor vele interpretaties en moet elk element worden beschouwd als onderdeel van een zich voortdurend ontwikkelend geheel, waarin de afzonderlijke werken niet los van elkaar kunnen staan. Want de kunstenaar werkt volgens een onwrikbare allegorische methode, waarmee verschillende fragmenten in de loop van de tijd voortdurend worden aangepast en bij elkaar geplaatst, zonder ooit samen te smelten tot een overkoepelend en afgerond werk. In dit project, net als bij zijn eerder projectcyclus *Chrysalides*, wordt zowel het proces als het werk gestuurd door een tijdelijke ontvouwing waarbinnen de betekenis voortdurend verschuift, terwijl de fragmenten worden herhaald en gecompliceerd. Door te werken tegen de achtergrond van het constante en aangrijpende ritme van het duizendjarige uurwerk, streeft zijn kunst er niet naar om dingen in veiligheid te brengen voor de tijdelijke veranderlijkheid, maar eerder om dat wat rijpt in de tijd te begeleiden, zowel in leven als dood. In de nauwe ruimte tussen tijdfracties en temperatuurhoogten, blijft de kunstenaar dus een fractaal web weven waarvan slechts de tijd zal uitwijzen welk patroon deze draden gaan volgen.

BERNARD SCHÜTZE, AUGUSTUS 2012

1. William S. Burroughs, *Ah Pook is Here, and other texts*, Riverrun Press, New York, 1982, p.26.
2. Ludwig Wittgenstein, *Philosophical Investigations*, part I, Blackwell Publishing, London, 1953, p. 107.

This publication appears on the occasion of the exhibition:

LOST IN TIME

Patrick Bernatchez

01.09.2012 – 07.10.2012

Text: Bernard Schütze

Bernard Schütze is an independent art critic, curator, and translator. He regularly submits articles to various art magazines and has written numerous catalogue essays and artist monographs. As a speaker, he has been invited to give presentations at several art related events and universities in Canada and in Europe. He lives and works in Montreal.

Images: Brigitte Henry, courtesy Patrick Bernatchez

Patrick Bernatchez wishes to thank: 'Guillaume-Van Roberge for the collaboration on the installation 77K 1st mouvement; Brigitte Henry for the collaboration on photography, films and editing since many years. Roman Winiger the watchmaker of the BW (Black Watch) based in La Chaux-de-Fond, Switzerland; Les Ateliers Clark in Montréal & especially Joe Battat and Bernard Schütze, who provides me every time with enlightenment regarding my own work'.

The installation 77K 1st mouvement was realized with the support of the Conseil des Arts et des Lettres du Québec, The film project 77K was realized with the support of the Canada Council for the Arts

Translation: Tiny Mulder, Den Haag

Printer: Oranje van Loon, Den Haag

Thanks: Gemeente Den Haag, Mondriaan Foundation

Published by: West

Edition: 1000

ISBN: 978-90-79917-31-0

West

Groenewegje 136

2515 LR Den Haag

the Netherlands

+31 (0)70 392 53 59

www.west-den Haag.nl

info@west-den Haag.nl

